බ්‍රිතාන්‍යයන් යටතේ ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලන වෙනස්වීම්

11 ශ්‍රේණිය - ඉතිහාසය

04 පාඩම

වර්ෂ 1815 දී උඩරට රාජධානිය බ්‍රිතාන්‍යයන්ට යටත්වීමෙන් පසු 1948 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකාවට නිදහස ලැබෙන තෙක් වසර 133 ක කාලය තුළ බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් වරින් වර ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ කිහිපයක් මෙරටට හඳුන්වා දී ඇත.

මෙම පාඩමේ අරමුණු

- බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් මෙරටට හඳුන්වා දුන් ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ,
- ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ ලබාගැනීම සඳහා පැවති උද්ඝෝෂණ,

යන කරුණු පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම.

බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් මෙරටට හඳුන්වා දුන් ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ,

01	කෝල්බෘක් ප්‍රතිසංස්කරණ,	වර්ෂ 1833
02	කෲව් - මැකලම් ප්‍රතිසංස්කරණ,	වර්ෂ 1910
03	මැනිං ප්‍රතිසංස්කරණ,	වර්ෂ 1920
04	මැනිං - ඩෙවොන්ෂයර් ප්‍රතිසංස්කරණ,	වර්ෂ 1924
05	ඩොනමෝර් ප්‍රතිසංස්කරණ,	වර්ෂ 1931
06	සෝල්බරි ප්‍රතිසංස්කරණ,	වර්ෂ 1947

ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණවල විශේෂ ලක්ෂණ

<table>
<tr><th>ප්‍රතිසංස්කරණයේ නම</th><th>හඳුන්වා දුන් විශේෂ ලක්ෂණ</th></tr>
<tr><td>කෝල්බෘක් ප්‍රතිසංස්කරණ</td><td>01 ව්‍යවස්ථාදායක සහ විධායක සභා මෙරට පිහිටුවීම.
<table>
<tr><th>ව්‍යවස්ථාදායක සභාව</th><th>විධායක සභාව</th></tr>
<tr><td>• ආණ්ඩුකාරයාගේ අසීමිත බලය සීමා කිරීම,
• නීති සම්පාදනය කිරීම,
• නිලලත් සහ නිලනොලත් ලෙස කොටස් දෙකකින් සමන්විත වීම,
• නිලලත් - රජයේ උසස් නිළධාරීන්
• නිලනොලත් - වාර්ගික පදනම මත ආණුඩුකාරයා විසින් නම් කරන ලද නියෝජිතයී (වාර්ගික නියෝජනය)</td><td>• ආණ්ඩුකාරයාගේ මුදල් සහ පරිපාලන බලය සීමා කිරීම.
• රජයේ ඉහළ නිළධාරීන්ගෙන් සමන්විත වීම.
o යටත් විජිත ලේකම්
o භාණ්ඩාගාරික
o ගණකාධිකාරී
o මිණුම්පති
o රේගු අයකැමි</td></tr>
</table>
02 උඩරට සහ පහතරට ඒකාබද්ධ කර පාලනයක් පිහිටුවීම
03 දිවයින පළාත් 05 ට බෙදීම
04 අනිවාර්ය සේවා රාජකාරි ක්‍රමය අහෝසි කිරීම
05 රජයේ වෙළඳ ඒකාධිකාරය අහෝසි කිරීම</td></tr>
<tr><td></td><td>01 සීමිත ඡන්ද බලය හඳුන්වා දීම
02 ප්‍රථම වරට සීමිත ඡන්ද බලයෙන් නියෝජිතයින් පත්කිරීම
03 ප්‍රථම වරට උගත් ලාංකිකයෙකු ව්‍යවස්ථාදායක සභාවට තේරී පත්වීම</td></tr>
</table>

කෲව්-මැකලම් ප්‍රතිසංස්කරණ,	
මැනිං ප්‍රතිසංස්කරණ,	01 ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ මුල් වරට නිලනොලත් බහුතරයක් ඇතිවීම 02 පළාත්බද නියෝජන ක්‍රමය හඳුන්වා දීම 03 වාර්ගික නියෝජනය ක්‍රමය තවදුරටත් ක්‍රියාත්මක වීම
මැනිං - ඩෙවොන්ෂයර් ප්‍රතිසංස්කරණ	01 මහජන ඡන්දයෙන් පත් වූ පිරි බහුතරය වීම 02 ආණ්ඩුව පවත්වාගෙන යාමේ වගකීම ආණ්ඩුකාරයාට පැවරුන ද ඔහුට බහුතර බලයක් නොවූ හෙයින් ආණ්ඩුවේ බලය මහජන නියෝජිතයින්ට හිමිවිය
ඩොනමෝර් ප්‍රතිසංස්කරණ,	01 සර්වජන ඡන්ද බලය ප්‍රදානය කිරීම (වාර්ගික නියෝජන ක්‍රමය අහෝසි කිරීම) 02 විධායක කාරකසභා පිහිටුවීම 03 ව්‍යවස්ථාදායක සභාව රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාව නමින් හැඳින්වීම 04 රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාවට රාජ්‍ය නිලධාරීන් 03 කු පත් කිරීම නීති ලේකම්/ රාජ්‍ය ලේකම්/මුදල් ලේකම්
සෝල්බරි ප්‍රතිසංස්කරණ,	01 ආණ්ඩුකාරයා වෙනුවට අග්‍රාණ්ඩුකාර ධූරය ඇති කිරීම. 02 පාර්ලිමේන්තුව මණ්ඩල 02 න් සමන්විත වීම. ▪ මහජන මන්ත්‍රී මණ්ඩලය ▪ සෙනෙට් සභාව 03 අගමැති ප්‍රධාන කැබිනට් මණ්ඩලයක් ඇති කිරීම. 04 රාජ්‍ය සේවා සහ අධිකරණ සේවා කොමිසන් සභා පිහිටුවීම.

<u>ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ විකාශනය</u>

වර්ෂය	ප්‍රතිසංස්කරණයේ නම	සාමාජික සංඛ්‍යාව	නිලලත්	නිලනොලත්	ආණ්ඩුකාරයා පත්කළ	ඡන්දයෙන් පත්කළ
1833	කෝල්බෲක් ප්‍රතිසංස්කරණ	**15**	09	06	06	00
1910	කෲව්-මැකලම් ප්‍රතිසංස්කරණ	21	11	10	06	04
1920	මැනිං ප්‍රතිසංස්කරණ	37	14	23	07	16
1924	මැනිං-ඩෙවොන්ෂයර් ප්‍රතිසංස්කරණ	49	12	37	08	29
1931	ඩොනමෝර් ප්‍රතිසංස්කරණ (රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභාව)	61	03	00	08	50
1947	සෝල්බරි ප්‍රතිසංස්කරණ (ද්විමණ්ඩල පාර්ලිමේන්තුව)	101	00	00	06	95

ආණ්ඩුක්‍රම ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා උද්ඝෝෂණ

➢ යුරෝපීය උද්ඝෝෂණ

වර්ෂ 1833 දී මෙරටට හඳුන්වා දුන් කෝල්බෲක් ප්‍රතිසංස්කරණවල සංශෝධන කර ගැනීම සඳහා මුල්වරට උද්ඝෝෂණයක් ආරම්භ කරන ලද්දේ මෙරට සිටි යුරෝපීය ව්‍යාපාරිකයින් විසිනි.
එම උද්ඝෝෂණවල අරමුණ වූයේ

- o වතු වගාවට අවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් සඳහා පහසුවෙන් මුදල් වෙන් කර ගැනීමට.
- o නිල නොලත් සංඛ්‍යාව ඉහළ නංවා ගැනීමට
- o නිල නොලත් පිරිස ආණ්ඩුකාරයා නම් නොකර ඡන්දයකින් පත්කර ගැනීම.

මෙම අරමුණු දිනා ගැනීමට යොදා ගත් ක්‍රමවේද

- o ව්‍යවස්ථායක සභාව තුළ ප්‍රශ්න ඇසීම.
- o යෝජනා ඉදිරිපත් කිරීම.
- o පුවත්පත්වලට ලිපි සැපයීම.
- o සංවිධාන පිහිටුවීම. (1865 දී ජෝර්ජ් වෝල්ගේ නායකතත්වයෙන් ලංකා සංගමය නම් සංවිධානයක් පිහිටුවා ගත්හ. එමගින්)

➢ ශ්‍රී ලාංකීය මධ්‍යම පාංතික උද්ඝෝණ

මධ්‍යම පාංතික ප්‍රධාන ඉල්ලීම්

- o ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ නිලනොලත් සාමාජික පිරිස ඉහළ දැමීම
- o වාර්ගික නියෝජන ක්‍රමය අහෝසි කිරීම
- o පළාත්බද නියෝජන ක්‍රමය අනුව ඡන්දයෙන් නියෝජිතයින් තෝරා ගැනීමට ඉඩ දීම
- o ව්‍යවස්ථාදායක සභාවේ බලතල වැඩි කිරීම

මෙම අරමුණු දිනා ගැනීමට යොදා ගත් ක්‍රමවේද

- o යටත් විජිත භාර ලේකම් වෙත පෙත්සම් ඉදිරිපත් කිරීම (මුල්ම පෙත්සම ජේම්ස් පීරිස් මහතා (1908)
- o සංවිධාන පිහිටුවා ගැනීම
  උදාඃ පහත රට නිෂ්පාදන සංගමය
  ශලාවත සංගමය
  යාපනය සංගමය

★ මෙම උද්ඝෝෂණවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කෲව් - මැකලම් ප්‍රතිසංස්කරණ ලබා දෙන ලදි,

➢ අමද්‍යප ව්‍යාපාරය

- o රජය 1912 දී රා තැබෑරුම් පිහිටුවීමට අවසර දෙමින් නව සුරා බදු පනතක් පැනවීම නිසා අමද්‍යප ව්‍යාපාරය ආරම්භ විය.
- o ජාතික පුනරුද ව්‍යාපාරය තුළින් පැන නැගුණු අමද්‍යප ව්‍යාපාරයේ මූලික අරමුණ වූයේ
- o මධ්‍යසාර භාවිතයේ ආදීනව වටහාදීමයි.
- o නමුත් 1910 නව ප්‍රතිසංස්කරණ වලින් සෑහිමකට පත් නොවූ මධ්‍යම පාංතිකයින් නව සුරා බදු පනතට එරෙහි උද්ඝෝෂණ දේශපාලන නැඹුරුවක් සහිත ව්‍යාපාරයක් බවට පත්කර ගත්හ.

පැවරුම 01

❖ **අමද්‍යප ව්‍යාපාරයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ සඳහන් කරන්න.**

ආගමික පුනරුදයේ ක්‍රියාකාරීන් සහ මධ්‍යම පාංතික ඉංග්‍රීසි උගතුන් අධිරාජ්‍යවාදීන් එරෙහිව එක අරමුණකින් කටයුතු තිරීම මෙම ව්‍යාපාරයේ ප්‍රධාන ලක්ෂණයකි,

1. ……
   ……
2. ……
   ……
3. ……
   ……

වර්ෂ 1915 සිංහල මුස්ලිම් කෝලාහලය

……
……
……
……
……
……
……
……

බ්‍රිතාන්‍යයන්ට එරෙහි ලාංකික උද්ඝෝෂණවල දී ඉන්දීය ජාතික ව්‍යාපාරයෙන් ලද ආභාසය

……
……
……
……
……
……
……
……
……
……
……

ලංකා ජාතික සංගමය පිහිටුවීම

....

....

....

....

....

....

....

....

- ## නිදහස සඳහා උද්ඝෝෂණ

❖ ඩොනමෝර් ආණ්ඩුක්‍රමය යටතේ ලාංකිකයන්ට යම් බලයක් ලැබී තිබුන ද ආණ්ඩුකාරයා සහ රාජ්‍ය නිළධාරීන් තව දුරටත් බලතල අතැතිව සිටි නිසා එය සීමා කොට ලාංකික ඇමතිවරුන්ට බලය පැවරීම අවශ්‍ය බවට උද්ඝෝෂණයක් ආරම්භ විය.

- ## සූරිය මල් ව්‍යාපාරය

ඉහත උද්ඝෝෂණවලට අමතරව මෙරට වාමාංශිකයන් විසින් නිදහස ලබා ගැනීම සඳහා ගෙන ගියඋද්ඝෝෂණවල ප්‍රචාරක ව්‍යාපාරයක් ලෙස සූරිය මල් ව්‍යාපාරය හැඳින්වේ.

....

....

....

....

....

....

....

....

නිමාලි දේශාන්ත